

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

kováním spodní části kulturní vrstvy získána keramika z mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Povrchovým sběrem na hromadách vytěžené zeminy bylo nalezeno kromě keramiky také několik kusů kamenné štípané industrie a fragment zrnětky. Mladší horizont osídlení na lokalitě dokládaly nálezy z mladší doby bronzové a ojedinělý nález z pozdní doby římské (viz kapitola Doba římská).

Zdeněk Schenk, Jan Mikulík

Literatura

Červinka, I. L. 1902: Morava za pravěku. *Vlastivěda moravská*. Brno.

Schenk, Z. 2000: Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov), *Přehled výzkumů 41*, 99–100.

Staňa, Č. 1984: Poslední stopy po neolitickém sídlišti v poloze „Na Dvorských“ v Přerově-Předmostí (okr. Přerov), *Přehled výzkumů 1982*, 14–15.

Resumé

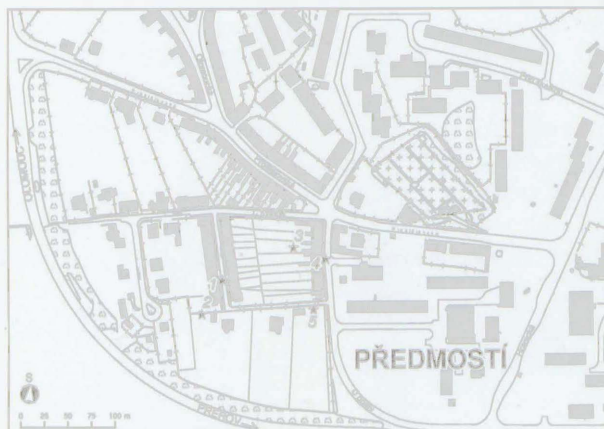
Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), Tylova Straže, Parz. Nr. 540. LBK II. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), Tylova Straže, Nr. 20, Parz. Nr. 128/3. LBK II. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže, Nr. 3. LBK, Želiezovce-Gruppe. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže, Nr. 9, Parz. Nr. 128/5. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 21: Přerov (k.ú. Předmostí). Poloha zkoumaných ploch s neolitickým osídlením (1–5). *Přerov* (Abb. 21: Kataster Předmostí). Lage der erforschten Flächen mit neolithischen siedlungen (1–5).

Obr. 22: Přerov (k.ú. Předmostí). Ulice U Pošty č. o. 3, parcela č. 106. Objekt 501. Pohled od jihovýchodu. *Abb. 22: Přerov (Kataster Předmostí). U Pošty Str. Nr. 3, Parz. Nr. 106. Siedlungsobjekt 501. Blick von Südosten.*

SPYTIHNĚV (OKR. ZLÍN)

„Na vrších“. LnK. Sídliště. Systematický výzkum.

Sídliště lidu s lineární keramikou bylo objeveno během projektu průzkumu prostoru Napajedelské brány, jehož primárním cílem byla dokumentace paleolitických lokalit. Tomu odpovídaly i zkoumané polohy – temena návrší a jejich svahy. Překvapivě se na jedné takové poloze objevily stopy časně neolitického osídlení.

Lokalita je situována na temeni, které vybíhá jižním směrem z kóty Maková (338 m) a které vymezuje západní okraj Napajedelské brány. Osídlení bylo zachyceno v bezprostředním okolí kóty 322.1 m (relativní převýšení 135 m nad současnou hladinou řeky Moravy). Lokalita poskytuje dobrý výhled jižním směrem do celého Dolnomoravského úvalu.

Metoda výzkumu

Na základě výsledků opakované povrchové prospekce byla vytipována místa s největší koncentrací nálezů, kde byly položeny zjišťovací sondy. V případě sondy situované jihovýchodním směrem od kóty 322.1 m byla zachycena pozitivní situace. Jednalo se o koncentraci keramiky, štípané kamenné industrie, broušené a ostatní kamenné industrie, která byla situována přímo v kulturní vrstvě. V souvislosti s rozšířením sondy z původních 1 × 3 m na 4 × 3 m byla vytvořena čtvercová síť, která byla rozdělena po 1 m. Při následném plošném odkryvu vytyčené plochy byl odkryt zahloubený neolitický objekt (obr. 23)

a jeho zázemí. Sediment byl snižován po 10 cm vrstvách a získané artefakty byly zaměřovány. Veškerý sediment z prostoru objektu byl plaven na sítích s rozměrem oka 2 mm.

Objekt s půdorysem pravidelného oválu byl orientován ve směru SV–JZ. Maximální délka objektu byla 2,44 m, původní šířka činila < 1,20 m, hloubka výkopu 0,40 cm. Objekt byl v řezu vanovitý s pravidelnými stěnami a pravidelným mírně konvexním dnem. Objekt byl zahluoben ve svahových hlínách, které ležely přímo pod ornici. B horizont půdy nebyl dochován a rozhraní ornice a svahových sedimentů byla ostrá, což svědčí o značné erozi původního povrchu. Výplň objektu tvořila středně šedohnědá hlína promísená s uhlíky. Z výplně objektu byly dále odebrány vzorky na palynologický rozbor a radiokarbonové datování.

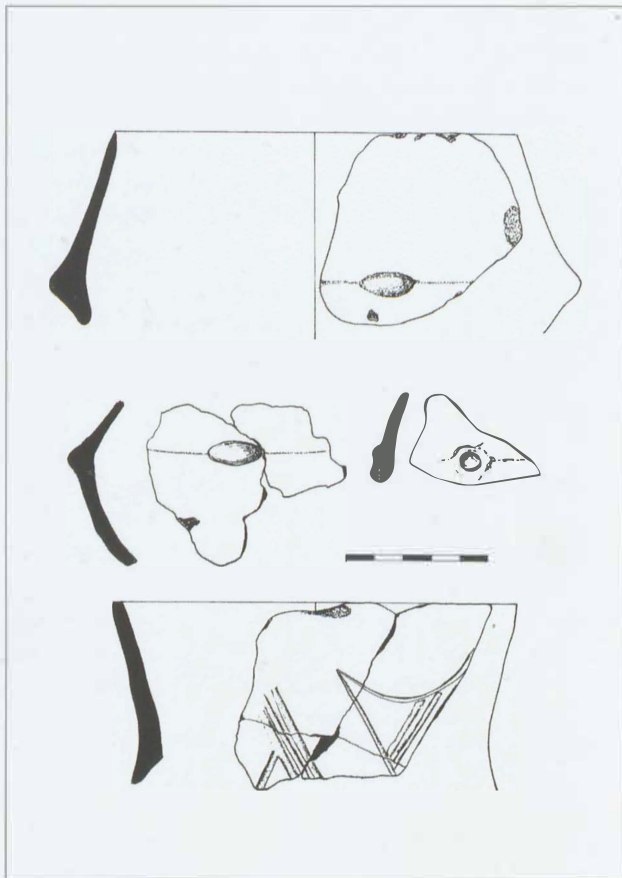
Obr. 23: Spytihněv. Objekt LnK a jeho zázemí. Fig. 23: *Linear Pottery Culture feature.*

Keramika

Keramický materiál shromážděný povrchovou prospekci obsahuje celkem 26 kusů. V souboru převažují zlomky výdutí silnostěnných nádob, po jednom kuse se vyskytl spodek nádoby a zlomek dna. Technickou výzdobu reprezentují ve dvou případech zlomky uch. Plastickou výzdobu zastupují 4 výčnělky zátkovitého tvaru. Keramická hmota vykazovala vysoký podíl organických příměsí a ostřiva v podobě drobných valounků křemene. Přes fragmentárnost povrchového souboru bylo možné datovat nálezkovou polohu do staršího stupně LnK.

Stratifikovaná kolekce obsahuje celkem 417 zlomků keramiky, které pocházejí z výplně objektu a jeho zázemí. V souboru převažují výdutě (46%), neidentifikovatelné zlomky nádob (27%) a další drobné fragmenty keramiky získané prostřednictvím plavení (13%). Méně zastoupeny jsou okraje (6%), spodní části nádob (2%), dna (1,7%), hrdla (1,4%). V rámci souboru bylo rozlišeno několik keramických tříd, přičemž největší zastoupení mají zlomky kulovitých nádob, dále následují bikónické nádoby, hlubší kónické misky, putny, lahve a část nádoby na nožce.

Většina keramiky (92%) byla nezdobená. Ve zbyvajících částech převažovala plastická výzdoba nad rytou, která se vyskytla pouze v několika případech. Plastickou výzdobu reprezentují horizontálně protažené výčnělky oválného tvaru umístěné v místě maximální výdutě dvojkónických nádob (obr. 24: 1, 2), zátkovité výčnělky na vý-

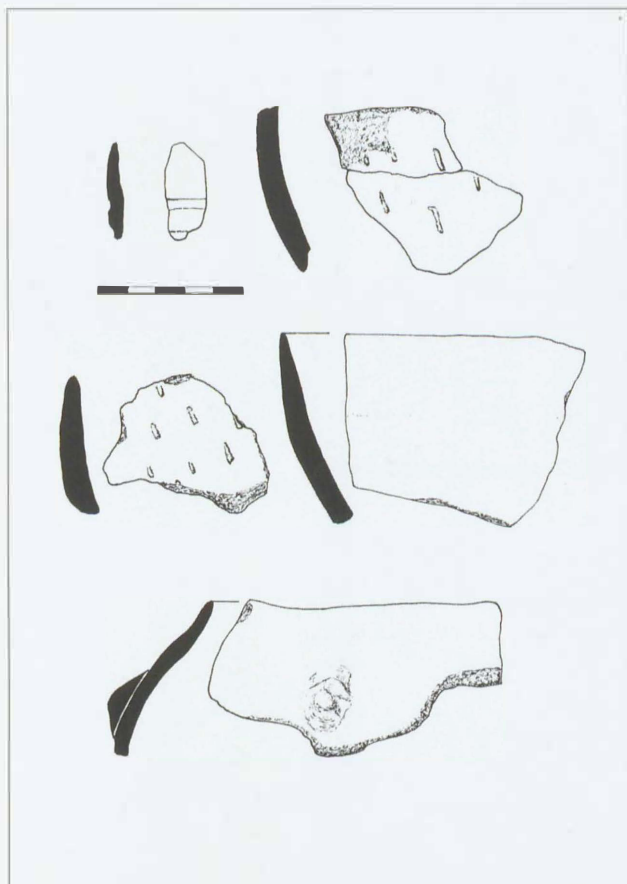
Obr. 24: Spytihněv. Výběr keramiky Fig. 24: *Spytihněv. Selected pottery.*

dutích kulovitých nádob či tvar rozeklaného výčnělku. Dále se vyskytují masivní horizontální ucha. Vhloubenou lineární výzdobu zastupuje rytá dvojlínka (obr. 25: 1), větší oválné důlky šikmo orientované rýžky vytvářející tzv. „motiv deště“ (obr. 25: 2, 3). Se složitějším vhloubeným výzdobným motivem složeným ze širších a hlubších rýh se můžeme setkat v případě hrdla putny či láhve (obr. 24: 4).

Keramická hmota je ve většině případů tvořena bahnitým těstem, které bylo promíseno vysokým podílem organických přísad. V některých případech keramická směs vykazuje vyšší podíl drobných zrn křemenného ostřiva. Na keramice je patrný slabý výpal. Barva výpalu jednotlivých nalezených keramických jedinců kolísá od světle oranžovohnědé přes červenohnědou k tmavě šedé.

Relativní chronologie

Z pohledu relativní chronologie lze soubor keramiky datovat do staršího stupně, fáze Ia kultury s lineární keramikou (Tichý 1962). Keramika vykazuje charakteristické znaky po stránce tvarů identifikovatelných nádob, výzdoby i ve složení keramické hmoty. Důležitá je především přítomnost fragmentů dvojkónických nádob zdobených horizontálně protaženými výčnělky na maximální výdutí, které jsou doloženy na lokalitách nejstarší fáze Ia LnK – Žopy (Tichý 1960), Kladníky (Peška, Bém 1999, Schenk 2007). U vhloubené výzdoby byl doložen typický

Obr. 25: Spytihněv. Výběr keramiky. Fig. 25: *Spytihněv. Selected pottery.*

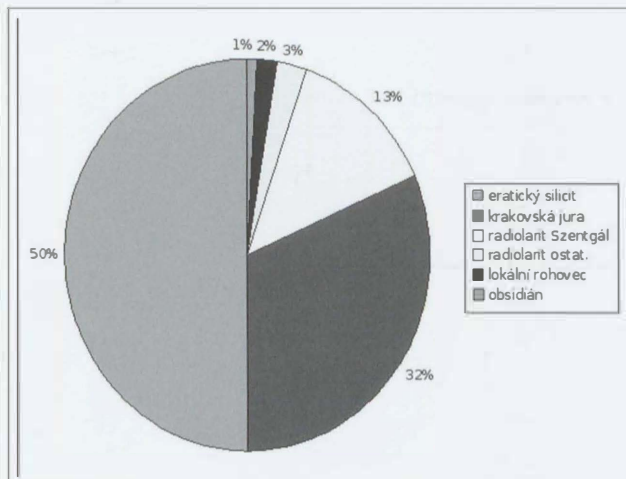
starolineární „motiv deště“ a výzdoba širších a hlubších rytých linií.

Štípaná kamenná industrie

Povrchová kolekce z lokality čítá 37 ks. Za pozornost stojí zlomek čepel s příčnou retuší (obr. 28:15) a vyčnělé škrabadlo až vrták (obr. 28:18) z radiolaritu typu Szentgál, dále pak drobné škrabadélko na čepeli (obr. 28:12), nehtové škrabadélko (obr. 28:13), škrabadlo atypické (2x), odštěpovač (obr. 28:16), příčně retušovaná čepel (obr. 28:14), lichoběžníková „srpová“ čepel s leskem a s retuší, která má otupující charakter (obr. 28:19), a zlomek příčně šikmě retušované čepel (obr. 28:17) ze silicitu severské provenience. Ve dvou případech byla zaznamenána reutilizace paleolitických bíle patinovaných artefaktů.

Stratifikovaná kolekce čítá 442 kusů. Surovinové spektrum bylo zkoumáno pouze makroskopicky. Je tvořeno převážujícími silicity severské provenience (49%), další početnou skupinu představují silicity krakovsko-čenstochovské jury (32%), poměrně vysoký je podíl radiolaritu typu Szentgál (13%), jednotlivými kusy jsou zastoupeny lokální rohovec, nerozlišený radiolarit a obsidián. Ve výplavu byla zaznamenána přítomnost drobných odštěpků slunáku a drobný valounek (1,2 cm) eratického silicitu bez opracování.

Z technologického pohledu v kolekci převažují mikroodštěpky a mikrozlomky (77%), debitaž (jádra, mikrojádra, úštěpy, čepel a mikročepel, zlomené čepel) před-

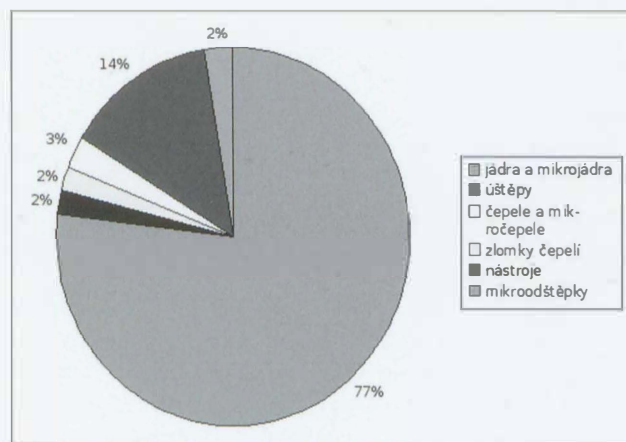

Obr. 26: Spytihněv. Podíl surovin ve stratifikované kolekci. Fig. 26: *Spytihněv. Raw materials of stratified collection.*

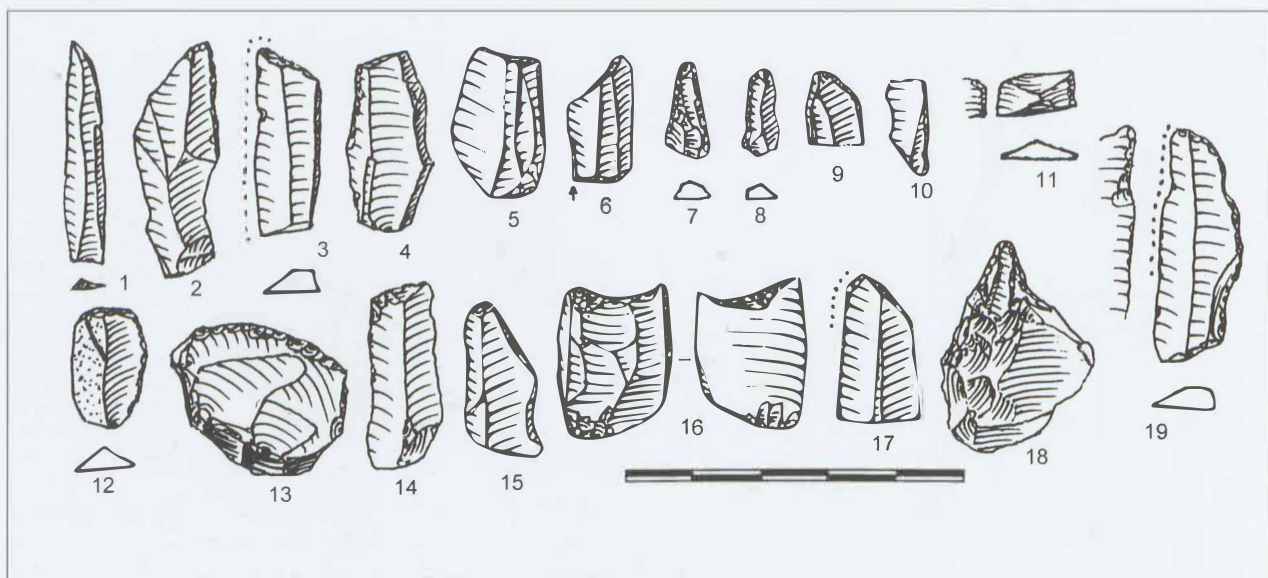
stavuje dohromady 21% a nástroje tvoří pouze 2% souboru. Mezi nástroji z eratického silicitu jsou čepel s příčnou retuší a rydlovým úhozem (obr. 28:6), vrub, čepel retušovaná (obr. 28:4), zlomek retušované čepelky (obr. 28:9), retušovaná mikročepel (obr. 28:10), mezi nástroji z radiolaritu typu Szentgál čepel retušovaná s příčnou retuší (obr. 28:5), čepel retušovaná do hrotu (obr. 28:2), zlomek čepel s bilaterální retuší (na ventrální a dorsální straně (obr. 28:11), „srpová“ čepel s příčnou retuší a leskem (obr. 28:3), mikročepel s otupující retuší (obr. 28:8) a ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury pak vrták (obr. 28:7).

Broušená a ostatní kamenná industrie

Z povrchového sběru byly získány 4 kusy broušené kamenné industrie. Jedná se o celou kopytovitou obdélnou sekerku s plankonvexním příčným průřezem z metabazitu typu Pojizeří (obr. 29:4), rovné ostří sekerky ze zelené břidlice typu Želešice (obr. 29:1) a další 2 zlomky posledně jmenované suroviny. Ostatní kamennou industrii reprezentují obroušený hranolek hematitu a válcovitý

Obr. 27: Spytihněv. Podíl základních technologických kategorií ve stratifikované kolekci. Fig. 27: *Spytihněv. Basic technological categories of stratified collection.*

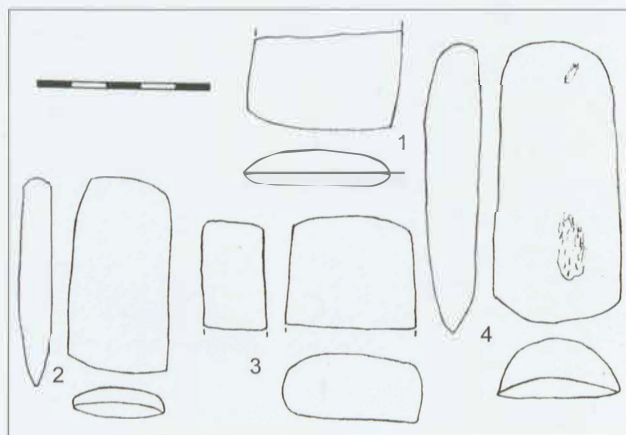

Obr. 28: Spytihněv. Výběr štípané kamenné industrie. 1–11: stratifikovaná kolekce, 12–19: povrchové nálezy. Fig. 28: Spytihněv. Selected chipped stone artifacts. 1–11: stratified collection, 12–19: surface finds.

otloukač s oběma bikónicky obitými póly. U ostatní kamenné industrie se zřejmě jedná o lokální suroviny z teras řeky Moravy.

Stratifikovaná kolekce sestává ze 2 kusů broušené kamenné industrie. V první řadě lze jmenovat celou obdélnou sekerku s mírně plankonvexním příčným průřezem s mírně obloukovitým (neporušeným!) ostřím ze zelené břidlice typu Želešice (obr. 29:2). Druhý exemplář představuje tyl nízkého kopytovitého klínu ze zelené břidlice typu Želešice, který se podařilo složit ze 3 kusů (obr. 29:3). Složený artefakt je široký 40 mm a má výšku 22 mm, tedy index relativní výšky činí 55% (podle Salaš 2002).

Ostatní kamenná industrie sestává z otloukačů a jejich zlomků ze silicifikovaného pískovce (2 ks) a z valounového křemene (1 ks), dále soubor obsahuje zlomek deskovitého brousku (zrnotěrka?) z přepáleného jemnozrnného pískovce, hladítko z limonit-limonitického pískovce, 3 zlomky pískovcových brousků (křemitý pískovec) a další drobné zlomky pískovce. Některé artefakty byly determinovány ve spolupráci s M. Vokáčem. Surovinové spektrum broušené kamenné industrie oproti původním předpokladům (severní Čechy – metabazit typu Pojizeří) ukazuje vazby na Brněnsko (zelená břidlice typu Želešice). Tento trend je patrný na dalších lokalitách kultury s lineární keramikou (Brno-Lískovec – M. Přichystal, ústní informace; Rouchovany – Vokáč 2007 atd.). V případě Spytihněvi se jedná o první stratifikovaný nález zelené břidlice typu Želešice v nejstarší fázi Ia kultury s lineární keramikou. Význam této suroviny kulminuje v kultuře s moravskou malovanou keramikou (např. Přichystal 2000). U některých broušených kamenných artefaktů, získaných povrchovým sběrem, není ani po surovinové, ani typologické stránce vyloučena příslušnost právě k mladému neolitu. Ostatní kamenná industrie byla převážně získávána z místních zdrojů, nacházejících se nedaleko lokality.

Obr. 29: Spytihněv. Výběr broušené industrie. 2, 3: stratifikovaná kolekce, 1, 4: povrchové nálezy. Fig. 29: Spytihněv. Selected polished stone artifacts. 2, 3: stratified collection, 1, 4: surface finds.

Sediment pocházející z výplně objektu byl odebrán na palynologický rozbor. Vzorek byl laboratorně zpracován podle standardní metodiky (Erdtman 1960). Maceraci bylo podrobena cca 15 dkg sedimentu. K získání alespoň minimálního počtu pylových zrn muselo být kromě běžných maceračních metod (rozpuštění v HF, v HCl, acetylýza) použito navíc těžké kapaliny $ZnCl_2$. Mikroskopické pozorování bylo prováděno přímo v tomto médiu. Těžká kapalina byla odebírána pipetou a nanášena na podložní sklo. Prohlédnuto bylo vždy větší množství nátěrů, bohužel s téměř nulovým výsledkem. Vzorek při pohledu do mikroskopu obsahoval velmi malé množství organiky (destruovaná rostlinná pletiva), uhlíky a nerozpuštěnou minerogenní příměs.

Určen byl *Fraxinus* (jasan), dále bylinná vegetace zahrnující *Brassicaceae*, typ *Barbarea* (brukvovité, typ Barborka) a *Poaceae* (lipnicovité). Vzorek obsahoval kromě neurčených *Algae* i řasu *Pleurozonaria concinna* (Cook-

Spytihněv	počet
<i>Fraxinus</i>	1
Brassicaceae typ <i>Barbarea</i>	1
Poaceae	1
Nepyllové objekty	
Algae	15
<i>Pleurozonaria concinna</i>	1

Tab. 1: Spytihněv. Počet palynomorf. *Tab. 1: Spytihněv. The quantity of all microfossils.*

son et Manum 1960) Mädlar 1968, která je široce rozšířena v celém terciéru (Planderová 1984). Z nalezených palynomorf a nepyllových objektů nelze vyslovit žádný širší závěr o stáří výplně a o vegetačním pokryvu okolí. Malé množství palynomorf svědčí o špatném zachování analyzovaného sedimentu (oxidace ničí pyllové exiny); lepší výsledky jsou do budoucna podmíněny nálezem organičtějších a lépe zachovaných sedimentů.

Závěr

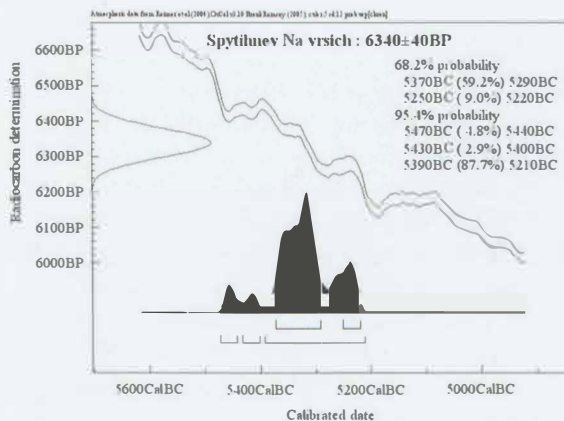
Povrchovou prospekci a následným zjišťovacím výzkumem se v poloze „Na vrších“ na katastru Spytihněvi podařilo objevit novou referenční lokalitu pro nejstarší fázi kultury s lineární keramikou na Moravě. Menším odkryvem realizovaným v roce 2007 byl zachycen objekt LnK a jeho zázemí. Byl získán reprezentativní soubor keramiky, kamenné štípané a broušené industrie, datující lokalitu do I. stupně, fáze Ia LnK.

Za pozornost stojí surovinová pestrost kolekce. V rámci broušené kamenné industrie byla zdokumentována přítomnost jak želešické břidlice z prostoru jihozápadního okraje Brna, tak ojediněle (v povrchové kolekci) metabazitu typu Pojizeří. V rámci štípané kamenné industrie převažují eratické silicity, objevují se ale i vzdálené importy silicitů z prostoru krakovsko-česnochovské jury, Balatonu (radiolarit typu Szentgál), v jednom případě obsidiánu z prostoru Tokajských vrchů. Lokální suroviny byly využity pouze ojediněle. Toto pozorování kontrastuje se surovinovou základnou jediné zdokumentované mezolitické kolekce v této oblasti v Mikulčicích, kde byly téměř výhradně zpracovávány lokální rohovce, především ze šterků Dyje (Škrdla, Matejčičová, Přichystal 1997).

Strategická poloha lokality – na vrcholu výrazné terénní dominanty – není u sídliště kultury s lineární keramikou příliš častá, je však známo několik málo analogických lokalit (analogická poloha i stáří), mezi jinými v Brně Bohunicích a Starém Lískovci (Kos, Přichystal, ústní sdělení) nebo v Moravanech na východním Slovensku (Kaczanovska *et al.* 2003).

Vzorek uhlíků z lokality byl zaslán na datování do radiokarbonové laboratoře v Poznani. Výsledné datum z akcelerátoru má hodnotu 6340 ± 40 BP (Poz-21786), čemuž po kalibraci odpovídá interval na obr. 30. Datování tak prokázalo časně lineární klasifikaci souboru. Pro srovnání lze uvést absolutní datum ze starolineárního sídliště Žopy (Felber, Rutkay 1983), které má hodnotu 6430 ± 100 BP (Bln-57) a po kalibraci odpovídá interval (na hladině pravděpodobnosti 2σ) 5480–5316 cal BC.

Zdeněk Schenk, Martin Kuča, Petr Škrdla, Alena Roszková

Obr. 30: Spytihněv. Výsledek datace v radiokarbonové laboratoři v Poznani (T. Goszlar) po kalibraci pomocí programu OxCal. *Fig. 30: Spytihněv. Poznań radiocarbon laboratory dating result (T. Goszlar) calibrated using OxCal.*

Literatura

- Cookson, I., C., Manum, S., 1960: On *Crassosphaera*, a new genus of microfossil from Mesozoic and Tertiary deposits. *Nytt Magasin for Botanikk* 8, 5–8.
- Erdtman, G., 1960: The acetolysis method, a revised description. *Svensk Bot. Tidskr.*, 54, 561–564.
- Felber, H., Rutkay, E., 1983: Absolutchronologie des Neolithikums in Österreich, *Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien* 113, 73–78.
- Kaczanovska, M., Kaminská, L., Kozłowski, J. K., Nowak, M., Vizdal, M. 2003: Ranoneolitická osada v Moravanech, okres Michalovce. *Východoslovenský pravek VI*, Nitra–Košice. 45–62.
- Mädlar, K., 1968: Sporen aus der germanotypen Trias, insbesondere Nordwestdeutschlands. *Beihfte der Berichte Naturhistorischen Gesellschaft* 5 (Keller-Festschrift), 457–475.
- Peška, J., Bém, M. 1999: Kladníky (okr. Přerov), *Přehled výzkumů* 39, 278–279
- Planderová, E., 1984: Sporomorphs and Plankton of the Karpathian from the locality Dežerice. *Záp. Karpaty, sér. Paleont.* 9, 111–130.
- Přichystal, A. 2000: Stone raw materials of the Neolithic-Aeneolithic polished artefacts in the Czech republic: The present state of knowledge. In: *Contributions to the Geology and Petrology of Crystalline Complexes. Krystalinikum* 26, 119–136.
- Salaš, M. 2002: Broušená kamenná industrie z vedrovic-kých pohřebišť. In: V. Podborský (ed.): *Dvě pohřebišťe neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě*. Brno, 191–209.
- Schenk, Z. 2007: Jihozápadní část Moravské brány v době osídlení kultury s lineární keramikou. *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 25. zasedání badatelů pro výzkum neolitu Čech, Moravy a Slovenska. Hradec Králové* 30.10.–

2.11.2006. *Archeologické studie Univerzity Hradec Králové, Svazek 1*, 211–244.

Škrdla, P., Mateiciucová, I., Přichystal, A. 1997: Meso-lithikum (gespaltene Steinindustrie). In: L. Poláček (ed.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice, Band 2, Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 7*. Brno, 45–91.

Tichý, R. 1960: K nejstarší volutové keramice na Moravě, *Památky archeologické LI*, 415–441. Praha.

Tichý, R. 1962: Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, *Památky archeologické LIII*, 245–305.

Vokáč, M. 2007: Sídliště lidu s lineární keramikou u Rouchovan na Třebíčsku. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada M 10-11, 2005–2006*, 9–19.

Resumé

The Linear Band Pottery culture (LBK) site Spytihněv-Na vrších is located on a ridge protruding in a southerly direction from Maková Hill. The site reaches an altitude of 322.1 m and its relative altitude above the Morava River is 135 m. The site has a strategic position allowing monitoring of Lower Morava River valley.

Intensive surface surveys were conducted and several artifact clusters were located. In summer 2007 a series of test pits were dug in this area in order to find cultural material in situ. One of the test pits revealed a LBK settlement feature – a pit filled with cultural material. The find horizon was located just below the topsoil. A Neolithic pit was dug into colluvial sediments. The horizon below the topsoil was excavated with the use of trowels in 10 cm spits and all items were recorded. The excavated material was also wet-sieved. A total of 417 pottery fragments were acquired from the pit. Classification of the pottery items enabled us to place this site into the LBK Ia period (cf. Tichý 1962). Bodies were the most common fragments (46%) in this collection, followed by unidentified pottery fragments (27%) and other small fragments collected during wet-sieving (13%). Rims account for 6% of the pieces, bases (2%), bottoms (1,7%) and necks (1,4%). We distinguished several pottery categories. The fragments are from globular vessels (most common), followed by biconical vessels, deep bowls, hods, bottles and a fragment of a footed vessel.

Most of the pottery pieces were not decorated. The decorated ones most often bear plastic ornamentation; incised one was not common. The plastic decoration is represented by horizontally elongated, oval-shaped lugs situated at the perimeter of biconical vessels (obr. 24: 1, 2), peg-like lugs at the perimeter of globular vessels, and forked lugs. Massive horizontal handles are also present. The incised linear decoration is represented by double bands (obr. 25: 1), larger oval fossettes and oblique grooves producing the so-called “rain motif” (obr. 25: 2,3). In the case of hods and bottles, we may also encounter a more complex incised decoration, consisting of wide and distinct grooves.

The ceramic material mostly consists of a muddy paste with an admixture of organic additives. In some cases, a significant proportion of the temper consists of small

quartz grains. The ceramics were lightly fired and the resulting colour varies from light orange-brown to red-brown and dark grey.

The collection of chipped stone artifacts consists of 442 items (another 37 items were collected on the surface). The most common raw material is erratic flint (49%), followed by the Kraków-Czestochova Jurassic siliceous rock (32%), Széngál-type radiolarite (13%), and several pieces of local cherts, indistinct radiolarite and obsidian.

Technological types include microchips and microfragments (77%), debitage (*i.e.* cores, microcores, flakes, blades and bladelets, blade fragments, in total 21%), and tools (2%). Tools made from erratic flint include a truncated blade with a burin blow (obr. 28:6), a notch, a retouched blade (obr. 28:4), a retouched blade fragment (obr. 28:9), and a retouched bladelet (obr. 28:10). Tools from Széngál-type radiolarite include a truncated retouched blade (obr. 28:5), a blade retouched into a point (obr. 28:2), a bilaterally retouched blade fragment (obr. 28:11), a truncated sickle blade with characteristic sickle gloss (obr. 28:3) and a bladelet with backing retouch (obr. 28:8). A borer (obr. 28:7) is the only one tool made from Kraków-Czestochova Jurassic siliceous rock.

The excavated polished stone industry includes a rectangular axe (obr. 29:2) and a shoe-last adze fragment (obr. 29:3) made from Želešice-type green schist. These two artifacts are supplemented by 4 polished stone artifacts from a surface survey – a rectangular axe made from Podjizeří-type metabasite (obr. ref29:4), an axe fragment made from Želešice-type green schist (obr. 29:1), and two axe fragments from the same raw material. A significant find is a hematite prism with traces of use (polishing).

The sediment sample was subjected to palynological analysis. Although the sediment was not suitable for preservation of intensely oxidized microfossils, we detected several specimens (tab. 1).

The raw material spectrum is surprisingly rich and indicates intensive contacts with northern Bohemia (metabasites), the Brno area (Želešice-type greenschist), Kraków-Czestochova area in Poland (siliceous rocks of the same name), Balaton (the Széngál-type radiolarite) in Hungary, and the Tokai area on the border of Hungary and Slovakia (obsidian). It contrasts with the Mesolithic occupation from Mikulčice, where the commonly utilised Moravian cherts were collected in the nearby river gravels (Škrdla, Mateiciucová, Přichystal 1997).

This type of geomorphological location is not typical for the Early LBK, however, analogical sites (*i.e.* age and analogical position in the landscape) are known from Brno-Bohunice, Starý Lískovec (Kos, Přichystal, pers. communication) and Moravany in eastern Slovakia (Kaczanovska *et al.* 2003).

The charcoal sample was dated by T. Goslar in Poznan (Poland). The resulting radiocarbon age of 6 340±40 BP (Poz-21786) was calibrated (see Figure 30).